

УДК 811.111'373.421'255.4

Хавкіна О. М.¹, Дзєцина К. О.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-313 НУ «Запорізька політехніка»

ІДЕОГРАФІЧНІ СИНОНІМИ ЯК ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ПРОБЛЕМА

Синонімія є однією з ключових характеристик мовної системи, що забезпечує багатство та варіативність вираження думки. Ідеографічні синоніми відрізняються нюансами значення, стилістичним забарвленням або сферою вживання. Це створює додаткові труднощі для перекладу, оскільки в різних мовах синонімічні ряди можуть мати неоднакову структуру та обсяг.

Метою цієї розвідки є дослідження особливостей ідеографічних синонімів як перекладацької проблеми, зокрема їх вплив на точність перекладу, а також визначення методів, які допомагають подолати труднощі при виборі відповідних еквівалентів у процесі перекладу.

Синоніми (від гр. «однойменний») – «слова (переважно однієї частини мови) або їхні окремі значення, а також стійкі словосполучення, афікси, словотворчі типи, граматичні форми, зокрема, синтактичні конструкції, що при повній чи частковій формі відмінності мають тотожні або майже тотожні значення (із можливими відмінностями в стилістичних та граматичних характеристиках та в сполучуваності)» [3, с. 585]. За різними принципами класифікації лексичні синоніми поділяються на абсолютні (*алфавіт, азбука, абетка*), стилістичні (*біографія, життєпис*) та ідеографічні [1, с. 153].

Ідеографічні (семантичні) синоніми – слова, які мають спільне загальне значення, але передають різні відтінки, ступінь або специфічний аспект певної якості. Їх правильний вибір у перекладі залежить від контексту, емоційного забарвлення та стилістичних особливостей [4, с. 160]. Наприклад, група *nice* – *attractive, beautiful, lovely, pretty, stunning* описує позитивні зовнішні риси, але з різними відтінками: *nice* – загальне слово для чогось приємного, *attractive* – притягує увагу своєю зовнішністю, *beautiful* – має високу естетичну цінність, *lovely* – додає емоційного тепла, може означати не лише зовнішню красу, а й чарівність, *pretty* – вказує на миловидність і ніжність, *stunning* – настільки вражаюча краса, що залишає сильне враження.

Труднощі перекладу ідеографічних синонімів пов'язані з відмінностями в семантичній структурі мов, культурними особливостями та стилістичними нормами. Наприклад, *to burn* має такі синоніми як: *to blaze* – горіти яскраво, полум'яно, *to flame* – горіти або спричиняти яскраве горіння, *to flare* – горіти

або спричиняти спалах, нестійке або раптове яскраве полум'я, *to glow* – світитися рівним, постійним світлом без полум'я [2, с. 88–89].

Адекватний переклад потребує не лише знання еквівалентів у цільовій мові, а й розуміння їхньої частотності, емоційного навантаження та звичних сфер уживання. Так, в англійській мові слова *career, job, occupation, profession* і *work*, можуть перекладатися як «робота», але вони мають різні відтінки значень. *Work* є найбільш загальним терміном, що охоплює будь-яку діяльність, спрямовану на досягнення результату. *Job* – це конкретне місце роботи або виконувані обов'язки, найчастіше з акцентом на тимчасовий чи практичний аспект. *Occupation* вживається в офіційних контекстах для позначення зайнятості людини. *Career* підкреслює довгостроковий професійний шлях, розвиток і досягнення у певній сфері. *Profession* означає спеціальність, що потребує кваліфікації, освіти та особливих знань.

Методами для точного відтворення цільовою мовою ідеографічних синонімів є: 1) аналіз контексту; 2) звернення до тлумачних і синонімічних словників; 3) вибір еквівалента з урахуванням жанрових і стилістичних особливостей; 4) використання перекладацьких трансформацій.

Отже, ідеографічні синоніми є важливим аспектом мовної системи, що створює як можливості для багатства вираження, так і додаткові труднощі для перекладу. Відмінності у значенні, емоційному забарвленні та сфері вживання синонімів можуть значно змінювати інтерпретацію тексту в іншій мові. Успішний переклад таких синонімів потребує глибокого розуміння контексту, культурних особливостей та стилістичних норм обох мов. Правильний вибір еквівалента забезпечується через аналіз контексту, використання тлумачних і синонімічних словників, а також з урахуванням жанрових і стилістичних особливостей тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Єрмоленко С. Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів [Текст] / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бирик, О. Г. Тодор. – Київ: Либідь, 2001. – 224 с.
2. Рубашевська О. О. Синонімія та антонімія в сучасній англійській мові [Текст] / О. Рубашевська, А. Велика // Весняні наукові зібрання – 2020, XLV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – 2020. – Т. 2. – С. 87–93.
3. Українська мова: енциклопедія [Текст] / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. – Вид. 2-ге, випр. і допов. – Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – 820, [2] с.: іл.

4. Христич Н. Проблеми синонімічної класифікації в англійській мові [Текст] / Ніна Христич // Теоретична і дидактична філологія. Серія «Філологія». – 2020. – № 31. – С. 157–165.